

Med den tyrkiske besættelse og deling af Cypern måtte tusinder af græsk-cyprioter fore en tilværelse som flygtninge. I den græsk-cypriotiske del af landet byggedes derfor nye bebyggelser til lave omkostninger. Flygtninge og familier med sociale problemer kom i første række.

Cypern - en opsigtstvækkende ø

Af IRENE FRIBERG

Middelhavsøerne er blevet mange nordeuropæeres attraktive rejsemål. Cypern er ingen undtagelse. Med en beliggenhed kun 65 km syd for Tyrkiet, tæt på Mellemøstens konfliktramte lande: Israel, Syrien og Libanon og mindre end en times flyverejse fra Egypten - befinder Cypern sig midt i et politisk brændpunkt!

På denne kærlighedens ø, hvor Afrodite i tidernes morgen, efter de gamle gudesagn steg op af havet, skinner solen 340 dage om året. Appelsinlunde, vinmarker, tørre stepper, sneklædte bjergtoppe, små bjerglandsbyer, turistmiljøer, romerske amfiteatre og hvide sandstrande præger øen, som er på en fjerdedel af Danmarks størrelse og med en befolkning på 600.000 mennesker.

Den delte ø

Tilsyneladende en idyllisk plet på verdenskortet - men i realiteten en ø - der rummer nutidens og fortidens tragedier. En befolkning - delt i græsk- og tyrkiskcyprioter - hvor græskcyprioterne trods konflikter og besættelse åbent kommer én i møde.

En ø i splid med sig selv og sine naboer. 30 pct. af øen har siden 1974 været besat af Tyrkiet, og i dag lever tidligere naboer og venner adskilt. Tyrk-cyprioter i nord og græskcyprioter i syd.

Det er til den græskcypriotiske del af Cypern, turisterne søger hen. Her er samfundet i rivende udvikling, i modsætning til den tyrkisk besatte del af øen hersker her optimisme, opbygning og fremgang.

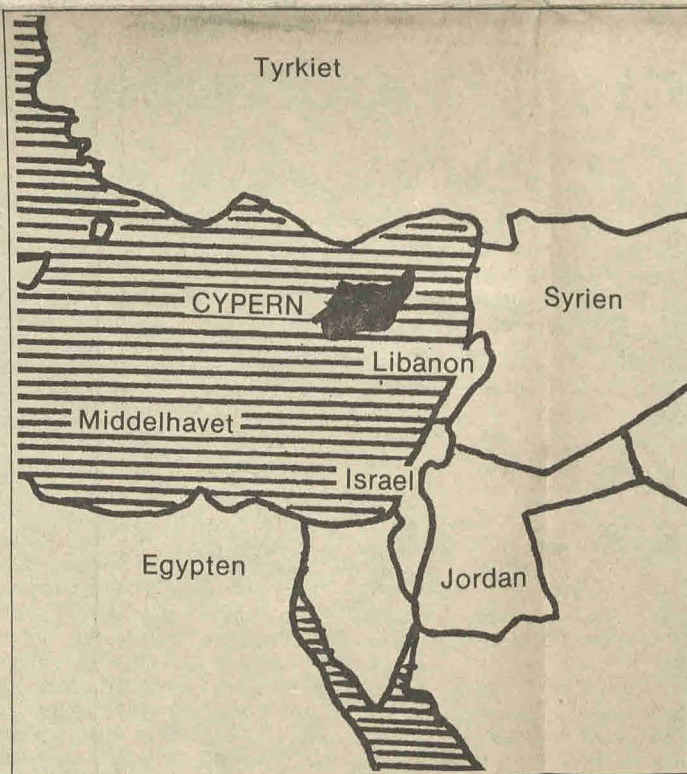
Langs kysterne skyder hotelbyer op, beliggende nær de eksisterende græsk-cypriotiske byer - men udenfor bymidten - så det nationale cypriotiske særpræg bevares. Turismen er blevet et af ø-samfundets hovederhverv, som man har forstået at anvende indtægten af, til generel forbedring af befolkningens levestandard.

De græsk-cypriotiske havnebyer er blevet yndede omlastnings- og transithavne, og medvirker som sådan til yderligere kontakt med den øvrige verden. På grund af mellemøst-krisen søger handelsflåder hen til de rolige cypriotiske havne. Denne udvikling har medført en udbygning og opblomstring af havnene og er blevet en vigtig erhvervsgræn.

En anden kontakt med omverdenen, som både er af negativ og positiv karakter, er den som unge mennesker opnår, der ønsker en højere uddannelse.

Cypern har endnu ikke eget universitet. Men efter styrkelsen af alliancen mellem det demokratiske parti og det kommunistiske parti AKEL i februar 83, hvor et universitet på Cypern indgik som en del af det fælles valggrundlag, skulle det blive en realitet inden for de næste par år. Indtil da må cyprioterne rejse til udlandet, hvis de ønsker en højere uddannelse.

I en årrække lever således, specielt de unge mænd, løst fra det sædvanligvis stærke familiesammenhold, enten i et østligt eller vestligt samfund. Det er naturligvis uundgåeligt, at traditioner og normer på længere sigt kommer til at påvirke den cypriotiske befolkning deres levevis. Set fra et videnskabeligt og teknologisk synspunkt bibringes der cyprioterne mange fremskridt, men i forhold til moral og traditioner er mange af den opfattelse, at det har en negativ virkning på de unge og det karakteristiske tætte familiesammenhold.

De fremmede

Som det mest provokerende, og af cyprioter oplevet som det mest irriterende fremmedelement, er englændernes tilstedeværelse på øen. Ved London-konferencen i 1959, blev cyprioterne tvunget til at indgå en aftale, hvorved England på ubestemt tid har to baser på øen. Bemærkelsesværdigt og provokerende befinder der sig nogle af de smukkeste og frodigste områder på øen altså to engelske »kolonier«. Områder hvor engelsk lov og domstol er gældende, præget af engelsk kultur og livsstil, og fremmedgjort og utilgængeligt for den cypriotiske befolkning. Disse baser udgør med deres atomraketter en bestandig trussel og hindring for, at cyprioterne kan få løst problemet med den tyrkisk besatte del af øen.

Cypern har altid været udsat for fremmed overherre-

dømme: assyrere, persere, egyptere, romere, venezianere, grækere, englændere og i dag af tyrkere.

Kun i få korte perioder har cyprioter oplevet selvstændighed. Første periode var 499-498 f.v.t., og næste og hidtil sidste periode 1960-1974. I sidste periode endog konstant under FN's beskyttelsestropper.

På grund af den forfatning som Cypern blev påtvunget af England, opstod der stor splittelse mellem den græsk- og tyrkiscypriotiske befolkning. De to befolkningsgrupper, som havde lært at trives med hinanden, blev med parlamentariske valgbeslutninger stillet over for hinanden, og befandt sig nu i en situation, hvor de gensidigt kom til at betragte hinanden som modstandere.

Stærke lande som England, Grækenland og Tyrkiet rev og sled i hver sin del af øen. På et tidspunkt så det ud som om den græske junta ville invadere,

Panicos Peonides, organisationssekretær i Limasol.

De tyrkiske troppers hærgen på Cypern demonstreres i uhyggelig grad af denne tyrkiske plakat for den såkaldte »Operation fred«

stiske AKEL bekræfter dette.

Peonides fortæller om partiets udvikling siden 1922, hvor små fagforeninger fra havnene og vinfabrikkerne ved en kongres i 1926 dannede grundlaget for partiets død. I forbindelse med et græsk-cypriotisk oprør mod englænderne i 1931 blev alle partier forbudt. Men i forbindelse med 2. Verdenskrig lettede briterne trykket, og i 1941 blev kommunistpartiet dannet igen under navnet »Det progressive arbejderparti«, AKEL.

Allerede i 1943 vandt partiet sin første større sejr og fik sin første borgmesterpost i Limasol. Siden er partiet vokset sig stærkere og stærkere. Af cyprioterne er politisk aktive og engagerede viser valgdeltagelsen - således deltog i 1983 96 pct. af de stemmeberettigede. Heraf fik partiet AKEL 37 pct., og sammen med Demokraterne, som de var i valgforbund med, opnåede de 56 pct. af stemmerne.

Alliancen mellem et borgerligt og kommunistisk parti er utraditionel, og Demokraterne og kommunisterne er heller ikke enige i alle spørgsmål. F. eks. er demokraterne for en indmeldelse i EF og Akel imod. Derfor har man udarbejdet et »minimumsprogram« over de mål, man er enige om, eksempelvis: gratis lægehjælp, gratis uddannelse, opførelsen af et universitet, ikke-indmeldelse i NATO, alle udenlandske tropper ud af Cypern.

Peonides riser den spændte politiske situation op:

- De fleste cyprioter er enige om, at de engelske baser skal fjernes. Deres tilstedevæ-

relse virker krænkende på befolkningen. Baseområderne er erklæret for »ikke-cypriotisk jord«, og briterne har fuldstændig hånds- og halsret over disse arealer. Således bliver en cypriot straffet efter det engelske retssystem, dersom han skulle begå noget lovstridigt inden for disse områder.

Det andet presserende spørgsmål er den tyrkisk besatte del af øen. Her bor der 140.000 tyrk-cyprioter, 50.000 tyrkiske soldater og 40.000 tyrkere, som er flyttet hertil fra underudviklede egne af Tyrkiet. Al kommunikation mellem øens to dele er forbudt af Tyrkiet.

Peonides mener, der skal føres en smidig politik omkring problemet med den tyrkisk besatte del, men en beslutningslinje over for de »ydre« problemer, som basespørgsmålet og tilstedeværelsen af atomvåben.

Cypern er dog alligevel en befriende afveksling for den fremherskende, europæiske krise-elendighed. På grund af de meget stærke fagforeninger, er der automatisk lønglindning; når priserne stiger, så stiger lønnen tilsvarende. Inflationen er lavest i hele Europa. Arbejdsløshedsprocenten ligger under tre pct. Man investerer i arbejdspladser, og i stedet for at fratage folk retten til arbejde, sættes der planlagt ind for at sikre alle arbejdet.

Cypern er et land, som det nok er værd at bemærke sig udviklingen i - og politisk kan give nogle ideer og inspiration til den danske kommunistiske bevægelse og enhedsarbejdet.